

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik u BiH" Netačne su priče da odlazim, upravo sam potpisao ugovor i ostajem jos godinu dana"

*U narednu godinu dana posebno će se raditi na polju privrede i ekonomskih reformi, pravnog sistema, policije, te sistem javnog prijenosa * Ova vlast mogla bi ući u historiju tako što je u vrlo kratkom periodu napravila uspješan zaokret ka modernom društvu * Za aktivnosti OHR-a na raspolaganju imamo 25 miliona eura * Zatražili smo cjelovitu reviziju "Aluminijuma" Mostar*

Možda ni sam Wolfgang Petrič nije očekivao da bi proces preuzimanja sudbine u svoje ruke, koji je lično prije dvije godine inaugurirao prilikom preuzimanja prvog mandata visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini, mogao biti tako bolan.

On, doduše, diplomatski, priznaje da u tom procesu sada postoje "nesporazumi" između OHR-a i Ureda visokog predstavnika. Dinamični razgovor koji je za "Express" vođen nešto više od 60 minuta tek odslikava dio atmosfere i odnosa na relaciji međunarodna zajednica – domaća javnost.

WP: Sada nas počinju nazivati "strancima", a ne "međunarodnom zajednicom". Ta promjena terminologije znakovita je, kaže Petrič upitan da li osjeća rastuću netrpeljivost prema

međunarodnoj zajednici.

—

Nužne reforme

Express: Prije nekoliko dana predstavili ste opširan izvještaj o dosadašnje dvije godine, ali i najavili šta ćete raditi u narednih 12 mjeseci. Jeste li optimista da ćete najavljeno i realizirati?

WP: U prošle dvije godine međunarodna zajednica u BiH uradila je dosta. Na osnovi toga, vjerujem da ćemo uraditi i više. Posebno na polju privrede i ekonomskih reformi, potrebno je okončati reformu pravnog sistema, policije, te sistem javnog prijenosa.

Express: Govorite o stvarima koje će biti završene ili se, tek, nadate da bi mogle biti završene u narednih 12 mjeseci?

WP: Vjerujem da se neke od ovih stvari koje sam pomenuo trebaju okončati u tom periodu. No, svjestan sam kompleksnosti situacije, izbora koji su planirani za narednu godinu, a kampanja za njih već počinje. Opozicija slika stanje crnim, vlasti, naravno, svijetlim bojama. Na meni je da nastavim da stvari guram naprijed, držeći se odluka Vijeća za implementaciju mira (PIC) koje se tiču reformi, kako bi se postavili temeljni preduslovi za jednu modernu državu. Dakle, radi se o nezavisnom sudstvu, profesionalnoj policiji, javnim medijima koji odista služe građanima ove zemlje, kao i o tome da se stvore valjani temelji za uspješnu ekonomiju u ovoj zemlji.

Sa ekonomskim reformama mi već stupamo u područje tranzicije, što nam sve više postaje zadatak, nastojeći da profunkcionira tržišna ekonomija i u BiH. Mi smo odista napravili pravu promjenu pomjerivši se sa priča o obnovi na pitanja stvarne reforme.

Express: Pomenuli ste četiri važna polja na koja ćete i u narednom periodu biti fokusirani. Na svakom od tih polja u toku je prilično žestok sukob sa Alijansom. Rekao bih da jedna strana želi da kontroliira sve ove službe i procese, druga tvrdi da od njih želi napraviti profesionalna tijela koja će raditi po zakonima i služiti građanima.

WP: Ja moram insistirati i insistiram na principima na kojima se ove reforme provode. No, imam razumijevanja za potrebe ove vlasti, koju međunarodna zajednica u potpunosti podržava, kojoj trebaju konkretni rezultati i uspjesi. Kratkoročno, neki reformski zahvati mogu biti bolni i nepopularni. Zato moramo voditi računa i o tome i minimizirati ih, a naglasiti pozitivan učinak tih nužnih i neizbježnih mjera. Ova vlast mogla bi ući u historiju tako što je u vrlo kratkom periodu napravila uspješan zaokret ka modernom društvu.

Express: Taj put kojim se sadašnja vlast kreće kao da se pretvara u konflikt sa međunarodnom zajednicom.

WP: Ne bih to baš nazvao sukobom. Prije će biti “intenzivni dijalog” koji je započeo. U njemu obje strane trebaju naučiti “nova pravila” i stvoriti rutinu. Zbog toga što je sve to dosta novo, imate pojave nesporazuma, zabune u komunikaciji ili, naprosto, različitih pristupa. Jasno je da međunarodna zajednica radi puno uspješnije, pa nam se ponekad dešava da nismo baš najbolji u naglašavanju važnosti i objašnjavanju zašto su ta pitanja o kojima stalno govorimo toliko bitna. Niz pitanja o kojima sada govorimo, za ove su prostore – novina.

Procjenjujemo da se dijalog mora intenzivirati i zato sam inaugurirao Partnerski i Građanski forum.

Express: Ako već postoje institucije i za odnos sa vlastima, kao i komunikaciju sa “običnim” ljudima i intelektualcima, ne razumijem zašto se uvode nove institucije i forumi?

WP: Partnerski forum ima za zadatak da podrži institucije. To

nije nikakva alternativa, već tijelo kojim će se primarno podržavati državne institucije. Građanski forum omogućava da se na njemu razgovara o najrazličitijim pitanjima sa različitim ljudima kako bi se bolje i dublje razumjeli problemi ove zemlje.

Ako postoje nesporazumi, to je onda problem za ljude koji žive ovdje, ne za međunarodnu zajednicu.

Isto tako, preko tog tijela i ja mogu bolje učiti i razumjeti situaciju.

Express: Ideja sa forumima je dobra, dakle?

WP: Da, apsolutno. Ovo je prvi stvarni i konkretni proboj u konceptu preuzimanja sudbine u svoje ruke.

Express: Ako se pokaže da to baš i nije tako, spremni ste preuzeti odgovornost?

WP: Do toga neće doći. Šta ima loše u razgovorima i dijalogu o različitim pitanjima?

Express: Da ne provedemo previše vremena u pričama?!

WP: Ne. To se neće desiti ni u kom slučaju. Nužno je da sada, kada dolazimo u područje tranzicije, razgovaramo o tim pitanjima. Da smo razgovarali o trećem operateru, na primjer, stvari bi se bolje riješile.

Express: Hoćete reći da je državna vlada pretjerano reagirala u slučaju trećeg operatera?

WP: Ne bih to komentirao. Pročitajte tekst o tome u "Fajnenšel tajmsu" i shvatit ćete da je sve to imalo negativan efekat na ukupna naša nastojanja da privučemo strane investitore u BiH.

Ko griješi ?

Express: Dakle, ipak kažete da je Vlada pogriješila?

WP: Ne želim se upuštati u kvalifikacije jer ne služe pozitivnoj svrsi. Rekao bih samo da iz toga trebamo izvući određene pouke i biti pametniji slijedećeg puta.

Express: U javnosti su se, u nekoliko navrata, pojavili zahtjevi da ovaj ili onaj međunarodni zvaničnik treba otići. Najnovija priča u diplomatskim i političkim krugovima u Sarajevu najavljuje i Vaš odlazak. Vi, kažu, nećete biti ovdje već naredne godine. Koliko je to istina? Odlazite li već u decembru, kako se priča?

WP: Prije nekoliko dana potpisao sam ugovor kojim ostajem ovdje još godinu dana. Moj mandat trajat će do sredine avgusta 2002. godine.

Express: Ne jednom ste objasnili kakvi su problemi sa trećim operaterom ili rekonstrukcijom BHT-a. U prošlom broju "Dana", u uvodniku tog magazina, OHR je optužen da "ovih dana privodi kraju sastavljanje izvještaja kojim će se definitivno legalizirati otimačina Aluminijskog kombinata u Mostaru od strane HDZ-ove falange predvođene "uspješnim menadžerom" Mijom Brajkovićem!" Kako odgovarte na to?

WP: Da vam kažem, neću odgovarati na takav rječnik. On je izbor novinara. Činjenice su slijedeće: radi se o pravnom pregledu koji provodi nezavisno tijelo, a ne OHR.

OHR jeste inicirao da se taj pregled napravi kako bi se zainteresiranim stranama ponudio izlaz iz trenutne blokade. Moram reći da je pomalo i smiješno da me se kritizira što ovoj zemlji pomažem da razriješi problem koji tavori već godinama.

Taj problem, objektivno, odražava se na ekonomski razvoj i privatizaciju jedne od najbitnijih industrijskih grana u ovoj zemlji. Odista, ne razumijem da me neko optužuje zbog toga.

Pregled radi profesor Timermans, holandski advokat, sa svojim

timom i on će vlastima i upravi “Aluminijuma” Mostar predstaviti šta je utvrdio. OHR neće odlučivati ni kada je u pitanju izvještaj, kao ni pitanje vlasnika. To je stvar o kojoj će razgovarati nadležne vlasti i ljudi iz “Aluminijuma”.

Izvještaj i preporuke u njemu mogu poslužiti kao temelj za dijalog i nalaženje rješenja. Optužbe u “Danima” nemaju nikakvog uporišta.

Express: Jeste li vidjeli izvještaj?

WP: Ne. OHR jeste inicirao da se započne pregled kako g. Brajković ne bi mogao nastaviti sa svojim mahinacijama, a vlada ovdje u Sarajevu ne bi bila dovedena u situaciju da prihvati svršen čin.

Express: O kakvim mahinacijama g. Brajkovića govorite?

WP: Govorim o njegovim tvrdnjama da je privatizacija “Aluminijuma” urađena ispravno.

Rastuće nestrpljenje

Express: Koje su njegove greške?

WP: Ono što želim reći jednostavno se svodi na to da mi pregledom pokušavamo osigurati racionalni temelj na osnovu kojega sva pitanja mogu biti riješena.

Express: Sve ovo o čemu govorimo, posebno ove kritike na račun međunarodne zajednice koje čitamo i čujemo u medijima, pokazuju izvjesni porast neraspoloženja prema međunarodnoj zajednici u BiH. Osjećate li to?

WP: Najprije, mislim da smo konačno došli u fazu kada se u ovoj zemlji govori o stvarnim problemima – primarno, riječ je o ekonomiji.

Sa druge strane, jasno mi je da šest godina nakon Dejtona i dalje međunarodna zajednica vodi glavnu riječ u ovoj zemlji, što frustrira mnoge, posebno misleće ljude. Nekako, izgleda mi prirodno da se sada, kada nacionalisti više nisu na vlasti, polemika okreće protiv međunarodne zajednice. No, to će se, prije ili kasnije, završiti. To govorim jer nikada do sada nisam dobio toliko pozitivnih poruka i pisama u kojima me se ohrabruje da nastavim dalje, kao u prošlih nekoliko sedmica.

Obični ljudi i dalje duboko vjeruju da je međunarodna zajednica ovdje uradila veliki posao i da će njeno prisustvo ovdje biti potrebno još neko vrijeme. No, upravo sam ja sve vrijeme govorio da vi, ovdašnji ljudi, morate početi preuzimati sudbinu ove zemlje u svoje ruke.

Express: Jeste li očekivali da će taj proces "vlasništva" već u startu biti praćen svojevrsnim verbalnim šamaranjem?

WP: Vidite, tokom dvije godine službovanja smijenio sam 66 funkcionera, donio niz odluka koje su se najdirektnije odrazile na život velikog broja ljudi... Ne vjerujem da u bilo kojoj drugoj zemlji imate više političara po glavi stanovnika, nego što je to u vašoj zemlji slučaj. Stoga, ne iznenađuju me napadi.

Stvari dodatno opterećuje previše "nacionalnog problema" u rješavanju svakodnevnih pitanja. Zbog toga se dosta često pominju pogrešna pitanja. Srećom, Alijansa se udaljuje od toga, i to je dobro.

Express: Ne vidim nešto da Vas napadaju ti koje ste smijenili. Najoštrije izjave dolaze upravo iz sasvim drugog izvora...

WP: Imam dojam da su mediji ovdje jako frustrirani nemoćnošću da učine išta pred problemima koji su ogromni. Kritiziranjem međunarodne zajednice, oni – implicate – priznaju da vjeruju

da samo međunarodna zajednica ovdje nešto može uraditi. To je pogrešno uvjerenje.

Kada se iznenada umjesto termina međunarodna zajednica za nas kaže da smo "stranci", osjetim određenu dozu ksenofobije. Taj semantički otklon meni pokazuje nivo frustriranosti koji raste kada je međunarodna zajednica u pitanju. No, to ima i pozitivnu stranu. Više se niko ne boji da bi ovdje moglo doći do rata. Sada se slobodnije misli i govori...

Express: Dojam je da OHR svojom zatvorenošću iznutra samo pojačava negativni dojam. Vi niste transparentni u onoj mjeri u kojoj se to traži od naših zvaničnika. Mi ne znamo kolika je tačno vaša plaća, kako i koliko OHR troši...

WP: Odgovoran sam PIC-u i budite sigurni da svaki fening koji trošimo prolazi pod vrlo budnom i striktnom kontrolom. Moja zarada je rezultat moga rada i pošteno je stičem. Rad OHR-a prate zemlje koje imaju strog odnos prema OHR-u od Rusije do SAD, preko EU, Japana... te su naši troškovi vrlo strogo kontrolirani. Primjera radi, naš budžet za prošlu godinu smanjen je za 25 odsto. Sada za aktivnosti OHR-a na raspolaganju imamo 25 miliona eura. Mi smo najjača organizacija sa najmanjim brojem zaposlenih i budžetom. Većina naših uposlenika su – Bosanci – od ukupno 693 zaposlena, samo je 251 – stranac.

Express: Kada ćete, onda, nekog od Bosanaca postaviti za jednog od zamjenika?

WP: Najprije, nema sastanka u mom uredu, bez obzira na to o čemu se pričalo, da na njemu ne prisustvuje neko od domaćeg osoblja. To je dobro višestruko. Između ostalog i zato što smo sigurniji da ne pravimo neke greške u sistemu rada.

Express: Da, ali Bosanac kao jedan od vaših zamjenika?

WP: To nije u mojoj nadležnosti. Zamjenike, također, imenuje PIK. (Napomena: Visoki predstavnik je mislio na svog Glavnog i Viseg zamjenika.)

Express: Hoćete li im predložiti nekog iz domaćeg osoblja za zamjenika?

WP: U mom uredu radi dosta Bosanaca koji učestvuju u odlučivanju u OHR-u. Oni su mi garancija da će se stvari uraditi onako kako treba.

Tranzicija i provedba mira

WP: Pripremam se da govorim pred političkim direktorima ministarstava vanjskih poslova zemalja članica PIC-a 13. septembra ove godine. Govorit ću o procesu objedinjavanja rada međunarodnih organizacija u BiH. Jasno je da će se mandat međunarodne zajednice u narednih nekoliko godina bitno smanjiti. Zato se racionalno mora napraviti taj posao kako bi sa što manje sredstava i ljudi preostali posao u BiH bio okončan na najbolji mogući način.

Mi se sada suočavamo sa jednom novom dilemom. Ona je odlučujuća i o tome ću sa političkim direktorima posebno razgovarati. Naime, mora se odvojiti šta je provedba mira, a šta su pitanja svake zemlje koja je u tranziciji. I šta je u svemu tome uloga OHR-a. Očekujem odgovore na pitanja šta su poslovi OHR-a u ovome, a šta su nadležnosti i obaveze domaćih organa vlasti.

Poruka SDS-u

Express: Nakon incidenata u Trebinju i Banjoj Luci izrekli ste "posljednju opomenu" SDS-u i izdiktirali im niz stvari koje

trebaju uraditi. Koliko je od toga što ste im naredili da urade – provedeno?

WP: Mislim da su prvi rezultati konkretnih promjena očiti u radu Ustavne komisije RS u koju je i SDS uključen. Drugi pokušaj postavljanja kamena-temeljca za Ferhadiju prošao je uspješno, mada sam čelništvo SDS-a obavezao i učinio odgovornim za uspješno obavljanje tog posla. Naložio sam im, također, stvaranje komisije za reforme i pomirenje koja mora biti multietnična sa političkim predstavnicima, članovima vjerskih zajednica, nevladinim organizacijama, udruženjima mladih...

Prvi rezultati su uočljivi. Komisija je osnovana i radi. Uskoro ću od njih tražiti procjenu prvih dana rada.

Nikada nisam vjerovao nacionalistima i ekstremistima, zato smo ovdje. Ne vjerujem ni u jednu riječ, vjerujem samo u djela... Pogledajte, na primjer, kakva se rasprava sada vodi u vezi sa Hagom.

Ja nisam naivan. SDS bi volio nastaviti sa opstrukcijama, ali sa time je gotovo. Moja poruka je jasna – rukovodstvo SDS-a će ili sarađivati ili će biti uklonjeno.

Express: Ko je opljačkao Hercegovačku banku?

WP: U narednih nekoliko sedmica predstaviti ćemo javnosti zbirni izvještaj rezultata istrage koji su provedeni u Hercegovačkoj banci. Pokazat će se time da je odluka da se uđe u tu banku, što je za mene bila vrlo teška, ali ispravna.

Mogu već sada reći da pravi pljačkaši Hercegovačke banke jesu povezani sa rukovodstvom HDZ-a. Dakle, nismo mi ti koji su, kako nas se optuživalo, opljačkali ovu banku. To je sve što vam mogu reći, ali, budite sigurni, bit ćete jako iznenađeni činjenicama koje će biti saopćene.